

Riigikogu majanduskomisjon
Lossi plats 1a
15165 Tallinn

Meie 16.05.2017 nr 4/128

Ettepanekud riigihangete seaduse eelnõu 450 SE kohta

Lugupeetud Aivar Kokk

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) esitab käesolevaga oma ettepanekud riigihangete seaduse eelnõu (450 SE) kohta.

I Alltöövõtjate kaitse

Esmalt soovime märkida, et Kaubanduskoda esitas juba 04.04.2017 Riigikogu majanduskomisjoni esimehele oma ettepanekud eelnõus 204 SE sisaldunud alltöövõtjate regulatsiooni kohta, mida aga 10.04.2017 toimunud majanduskomisjoni istungil ei arutatud. Istungi kohta avaldatud protokollis sisu laseb järeldada, et komisjoni liikmed ei olnud Kaubanduskoja poolt 04.04.2017 saadetud kirjast teadlikud. Samuti ei ole Kaubanduskoja ettepanekuid avaldatud Riigikogu kodulehel eelnõu 204 SE juures, kus on aga üleval teiste huvigruppide poolt veel 10.04.2017 esitatud ettepanekud.

Alltöövõtjate kaitse küsimus allhangete teostamisel on küll aktuaalne probleem, kuid sarnaselt oma varasematele seisukohtadele ei toeta Kaubanduskoda jätkuvalt alltöövõtjate õiguste kaitsmist viisil, mis praktikas seab ohtu kogu hankelepingu õigeaegse täitmise, piirab pakkuja õiguskaitsevõimalusi ning sunnib hankijaid hakkama õigust mõistma temasse mittepuutuva lepingulise suhte üle pakkuja ja alltöövõtja vahel. Oleme alltöövõtjate regulatsiooni puhul seni viidanud kolmele peamisele probleemile:

- 1) hankija kohustus avaldada hankelepingu täitmisel osalenud alltöövõtja nõudel talle teave alltöövõtja teostatud tööde eest pakkujale tasutud maksete kohta võib olla vastuolus ärisaladuse kaitsmise kohustusega;
- 2) hankijale pannakse õigusemõistja roll kahe eraõigusliku juriidilise isiku ehk pakkuja ja alltöövõtja vahel tekkivas vaidluses. Küsitav on selle kooskõla põhiseadusega, arvestades, et eraõiguslike juriidiliste isikute vahelisi vaidlusi lahendab üldjuhul kohus. Riigihangete läbiviimine ei ole üldjuhul Eesti hankijate põhitegevus, rääkimata õigusemõistmisest. Hankijale lisanduva rolli puhul ei ole arvestatud ega hinnatud, millise mõju ja kvaliteediga saavad olema hankijate kaalutusotsused alltöövõtjate taotluste suhtes. Arvestades, et need kaalutusotsused hakkavad otseselt mõjutama ettevõtete tööprotsesse ja lepinguliste kohustuste (tähtaegset) täitmist, oleks äärmiselt vajalik selliste regulatsioonide kehtestamine veelkord igakülgset läbi mõelda;
- 3) pakkujalt võetakse õigus kasutada hankija tegevuse suhtes õiguskaitsevahendeid, sest pakkujale maksmata jätmist ei loeta hankijapoolseks hankelepingu rikkumiseks.

See on väga märkimisväärne ning samas küsitav piirang olukorras, kus pakkujat kahjustava otsuse on teinud hankija, kel ei ole pakkuja ja alltöövõtja vahelises lepingulises suhtes mingit rolli. Märgime siinkohal, et kuigi eelnõu 204 SE menetlemise ajal selle õigusi piirava sätte sõnastust muudeti, jääb nüüdseks eelnõus 450 SE sisalduva § 122 lõike 10 mõte ja probleem siiski samaks.

Kaubanduskoda esitas 04.04.2017 ettepanekud eelnõu § 122 sõnastuse muutmiseks, sest regulatsiooni väljajätmine eelnõust ei olnud meile teadaolevalt siis enam tõenäoline. Täna on eelnõu Riigikogus uuesti teise lugemise ootel, sest ei leidnud esimesel korral kolmanda lugemise ja hääletamise ajaks vajalikku toetust. Alltöövõtjate regulatsioon on huvigrupidelt saanud märkimisväärset kriitikat, mistõttu leiame, et pelgalt sõnastuse kohendamine selle regulatsiooniga seotud probleeme ei lahenda. Seetõttu pooldame vaidlusi tekitava regulatsiooni eraldi menetlemist eelnõust 450 SE.

Toetame ka Eesti Ehitusettevõtjate Liidu arvamust, mille kohaselt ei ole alltöövõtjate nii laiaulatuslik deklareerimine ja nende kõigi puhul kõrvaldamise aluste kontrollimine sellisel määral vajalik. See suurendab oluliselt hankija ja pakkujate halduskoormust, mis on otseselt vastuolus riigi eesmärgiga vähendada nii halduskoormust kui bürokraatiat.

Eelnevale tuginedes teeme seoses alltöövõtjate kaitse regulatsiooniga ettepanekud:

- 1. Jätta riigihangete seaduse eelnõust nr 450 SE välja § 122 muudatused, mis lisati varasemalt eelnõusse nr 204 SE majanduskomisjoni 10.04.2017 toimunud istungi protokollis märgitud kujul, ning menetleda neid muudatusettepanekuid eraldi eelnõuna.** Viidatud protokollis esitatud muudatusettepanekud vajavad meie hinnangul täiendavat analüüsi nende praktikas rakendamise mõjude kohta ning Kaubanduskoda ei toeta praegusel kujul eelnõus 450 SE sisalduvat § 122 regulatsiooni.
- 2. Kui komisjon ei pea võimalikuks alltöövõtjate kaitse sätteid menetletavast eelnõust eraldada, teeme regulatsiooni kohta järgmised muudatusettepanekud:**

1) eelnõu § 122 lõige 8

Eelnõu § 122 lõige 8 on sõnastatud järgmiselt:

„(8) Ehitustööde hankelepingu ja ehitustööde kontsessioonilepingu korral esitab hankija hankelepingu täitmisel osalenud alltöövõtja teabenõude alusel talle teabe tõendatult alltöövõtja tehtud tööde eest pakkujale tasutud maksete kohta.“

Teeme ettepaneku muuta sätte sõnastust selliselt, et hankija peab alltöövõtjale teada andma üksnes asjaolu, kas hankija on tasunud pakkujale alltöövõtja teostatud tööde eest. Märgime, et konkreetse summa avaldamine riuks ärisaladuse hoidmise kohustust ja ei oleks seega praktikas teostatav. Viidatud sätte tuleks sõnastada järgmiselt:

„(8) Ehitustööde hankelepingu korral esitab hankija hankelepingu täitmisel osalenud alltöövõtja nõudel talle teabe asjaolu kohta, kas alltöövõtja teostatud tööde eest on pakkujale tasutud.“

2) Eelnõu § 122 lõige 9

Eelnõu § 122 lõige 9 on sõnastatud järgmiselt:

„(9) Ehitustööde hankelepingu ja ehitustööde kontsessioonilepingu korral jätab hankija talle hankelepingu või kontsessioonilepingu alusel pakkuja esitatud rahalise nõude vastavas osas täitmata kui hankelepingu või kontsessioonilepingu täitmisel osalenud alltöövõtja esitab talle põhjendatud avalduse seoses alltöövõtjaga sõlmitud allhankelepingu alusel rahalise kohustuse alusetult täitmata jätmisega pakkuja poolt. Hankija täidab rahalise kohustuse pakkujale siis kui alltöövõtjale on rahaline kohustus täidetud või kui hankijale on esitatud tõendid alltöövõtja nõude alusetuse kohta.“

Teeme ettepaneku muuta sätte sõnastust selliselt, et hankijal on õigus, mitte kohustus jätta rahaline nõue vastavas osas täitmata. Lisaks tuleks viidatud sätte esimeses lauses asendada sõnad „põhjendatud avaldus“ sõnadega „tõendatud maksenõude pakkuja vastu“. Eelnevat arvesse võttes tuleks eelnõu § 122 lõige 9 sõnastada järgmiselt:

„(9) Ehitustööde hankelepingu ja ehitustööde kontsessioonilepingu korral on hankijal õigus jätta talle hankelepingu või kontsessioonilepingu alusel pakkuja esitatud rahalise nõude vastavas osas täitmata kui hankelepingu või kontsessioonilepingu täitmisel osalenud alltöövõtja esitab talle tõendatud maksenõude pakkuja vastu seoses alltöövõtjaga sõlmitud allhankelepingu alusel rahalise kohustuse alusetult täitmata jätmisega pakkuja poolt. Hankija täidab rahalise kohustuse pakkujale siis kui alltöövõtjale on rahaline kohustus täidetud või kui hankijale on esitatud tõendid alltöövõtja nõude alusetuse kohta.“

3) eelnõu § 122 lõige 10

Teeme ettepaneku jätta eelnõust välja § 122 lõige 10, mis on eelnõus sõnastatud järgmiselt:

“(10) Pakkujale rahalise kohustuse täitmata jätmist käesoleva paragrahvi lõikes 9 nimetatud alltöövõtja avalduse alusel ei peeta hankijapoolseks hankelepingu rikkumiseks.“

Kui tellija hoiab peatöövõtja raha kinni alusetu alltöövõtja avalduse alusel, siis ei ole peatöövõtjal õigust rakendada õiguskaistevahendeid, sh nõuda viivist. Selliste meetmete rakendamine võib viia peatöövõtja raskesse finantsolukorda, mille tõttu satub ohtu objekti valmimine ja jätkusuutlik äritegevus. Leiame, et kuivõrd viidatud sätte sisuliselt välistab õiguskaitsevahendite kasutamise, on see sätte vastuolus põhiseaduse §-ga 15, mille kohaselt igaühel on õigus pöörduda oma õiguste ja vabaduste rikkumise korral kohtusse. Seda õigust ei saa piirata riigihangete seadusega, mistõttu on kohane märgitud sätte eelnõust välja jätta.

II Teised muudatusettepanekud

1. Eelnõu 450 SE § 111 lg 5 keelab ärisaladuseks märkida pakkumuse maksumusi ja osamaksumusi, kui neid arvestatakse pakkumuste hindamisel. Samuti tuleb avalikustada ka kõik teised numbrilised näitajad, mis iseloomustavad pakkumust. **Kaubanduskoda teeb ettepaneku jätta eelnõu § 111 lõikest 5 välja osa „kui neid arvestatakse pakkumuste hindamisel“**, kuna selline lisatingimus võib luua võimaluse pakkumuse andmetega manipuleerimiseks.

Lisaks oleme seisukohal, et ainuüksi numbriliste näitajate avalikustamise kohustusest ei piisa ja avaldama peaks ka muud sisulised näitajad, mis iseloomustavad pakkumust ning mida hankemenetluses hinnatakse. **Seetõttu teeb Kaubanduskoda ettepaneku sõnastada eelnõu § 111 lõike 5 teine lause järgmiselt:**

„ /.../ Pakkuja ei või ärisaladusena märkida pakkumuse maksumust ega osamaksumusi ega muid pakkumuste hindamise kriteeriumidele vastavaid pakkumust iseloomustavaid näitajaid.“

2. Eelnõu § 116 lg 1 p 1 järgi on hankijal õigus pakkumus tagasi lükata, kui kõigi pakkumuste või vastavaks tunnistatud pakkumuste maksumused ületavad hankelepingu eeldatavat maksumust. Kaubanduskoda leiab, et sellise tagasilükkamise aluse kasutamise eeldusena peaks hankija olema avaldanud hanketeates ka hanke eeldatava maksumuse. Praegune eelnõu ei kohusta hankijat hankelepingu eeldatavat maksumust avaldama.
3. Raamlepingu alusel hankelepingute sõlmimisel peaks ooteaja kohaldamine olema kohustuslik. Eelnõu ei kohusta minikonkursi korral hankelepingu sõlmimisele ooteaega kohaldama, tulenevalt eelnõu § 30 lõikest 11 saab hankija seda teha vabatahtlikult ja sel juhul kohaldub 7-päevane ooteaeg. Kaubanduskoda leiab, et ka raamlepingu alusel hankelepingute sõlmimise korral peaks ooteaja rakendamine enne hankelepingu sõlmimist olema kohustuslik, see võimaldaks vajadusel minikonkursi läbiviimist tõhusamalt vaidlustada. Ooteaeg ei pea sellisel puhul olema samaväärne tavapärase 14-päevase perioodiga, vaid võiks olla ka tunduvalt lühem, nt 3 tööpäeva.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts

Peadirektor

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

Koostanud: Kadi Laanemäe kadi.laanemae@koda.ee 604 0071